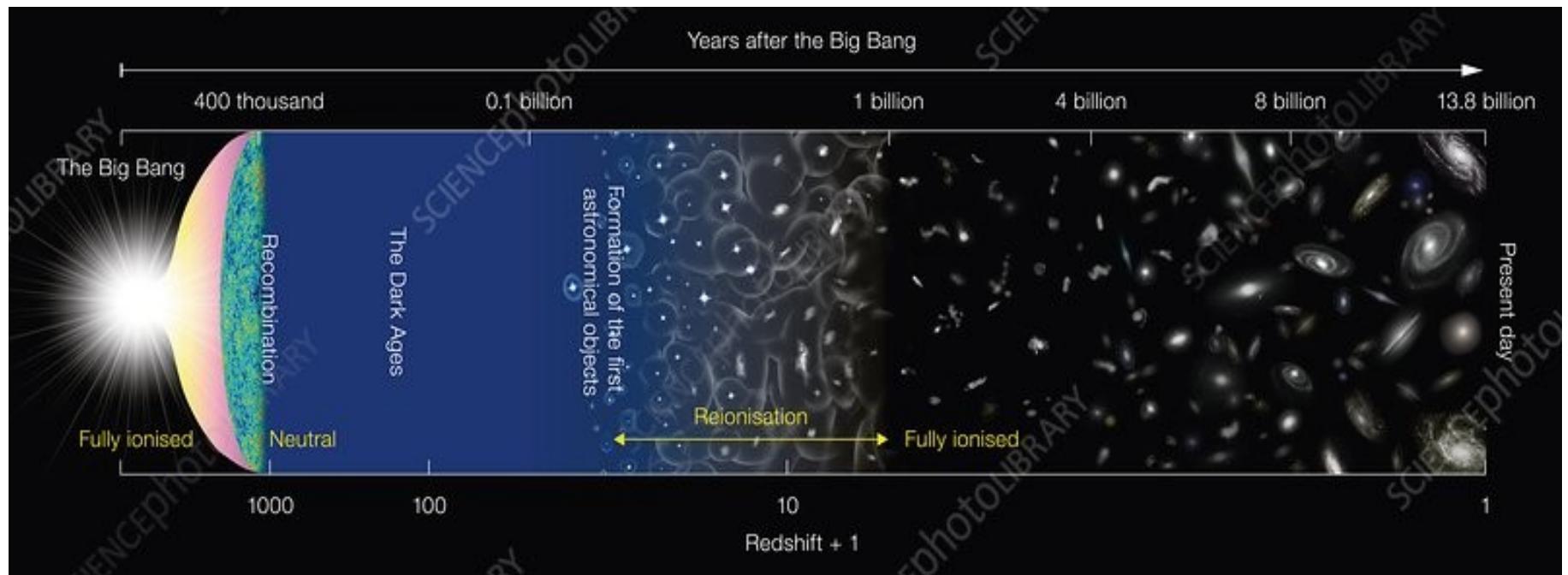


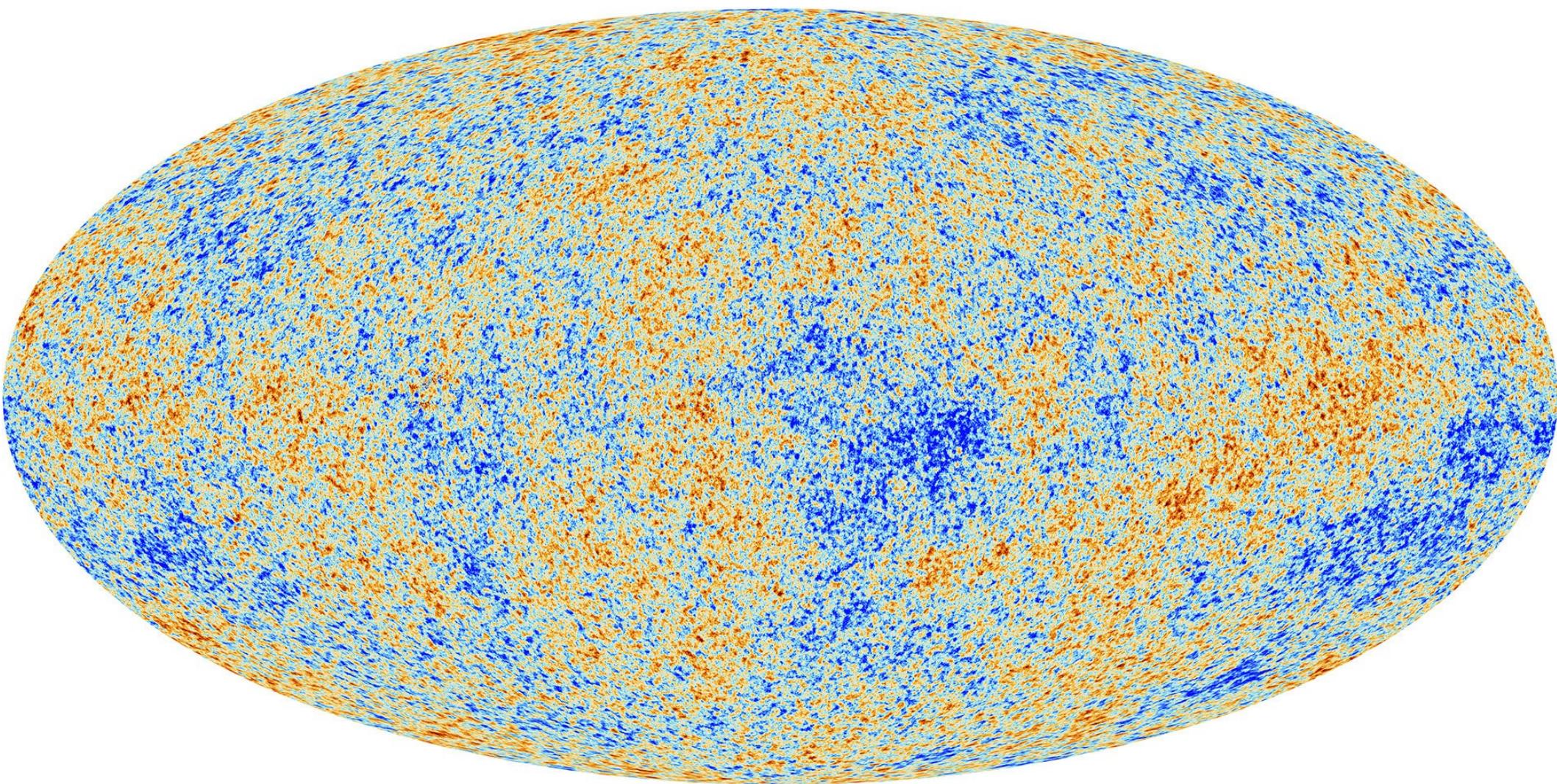
Istraživanje korelaciјe između kinetičkog Sunyaev- Zel'dovich efekta i kozmološkog signala neutralnog vodika.

Ivan Nikolić
Mentor: dr.sc. Vibor Jelić

Povijest Svemira



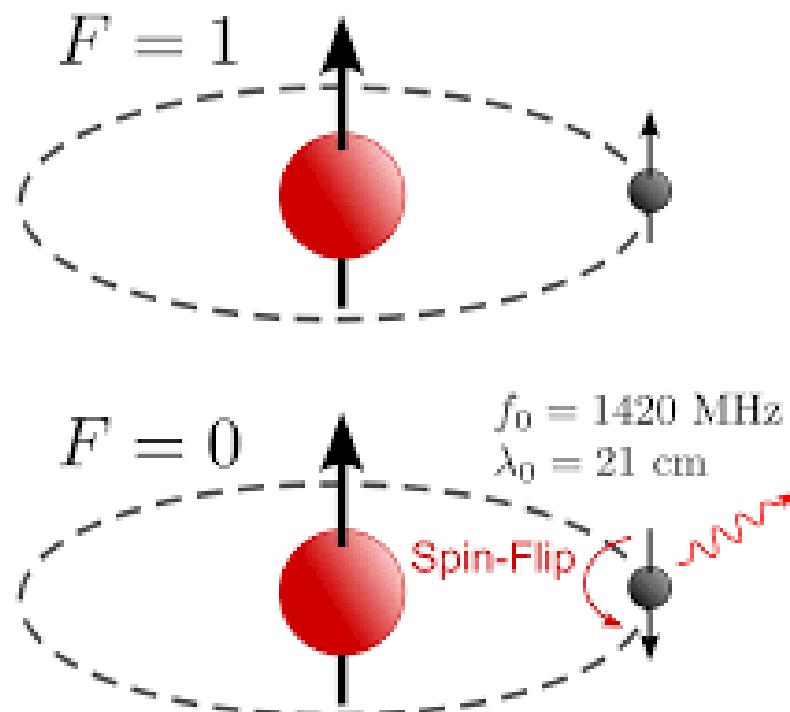
CMB



Epoха reionizација

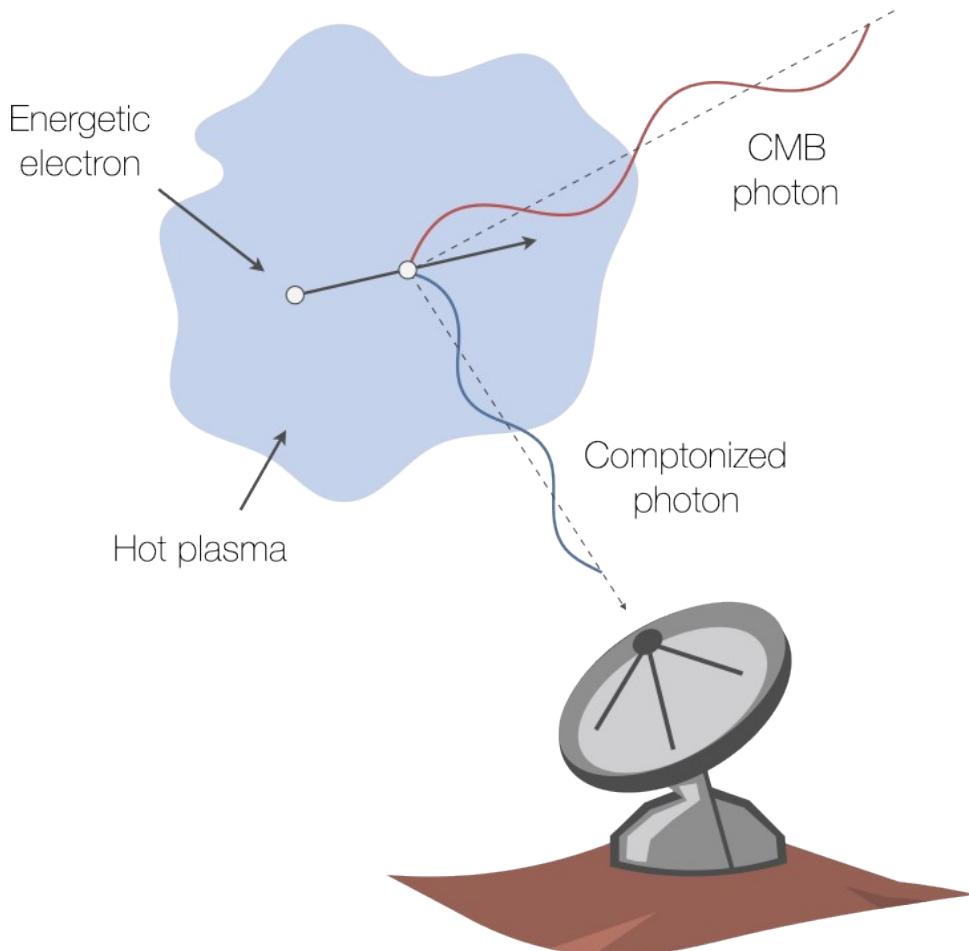
- Мало мјеренja која ограничавају реонизацију
- Gunn-Petersonов јарак - крај око $z = 6$
- Мјеренje укупне оптичке дубине - почетак око $z = 11$

21 cm linija



Sunyaev-Zel'dovich efekt

- Sekundarna anizotropija mikrovalnog pozadinskog zračenja
- Termalni Sunyaev-Zel'dovich efekt (tSZ)
- Kinetički Sunyaev-Zel'dovich efekt (kSZ)



Problemi detekcije signala neutralnog vodika

- Emisija iz prednjeg plana
- Ionosfera
- Odgovor instrumenta
- Rješenje: promatranje korelacije s kSZ signalom.

21 cm signal

- Temperatura spina:

$$\frac{n_1}{n_0} = 3 \exp(-T_*/T_{spin}).$$

$$T_b(v) = T_{spin}(1 - e^{-\tau_v}) + T_{CMB}(v)e^{-\tau_v}$$

- Veličina koju mjerimo:

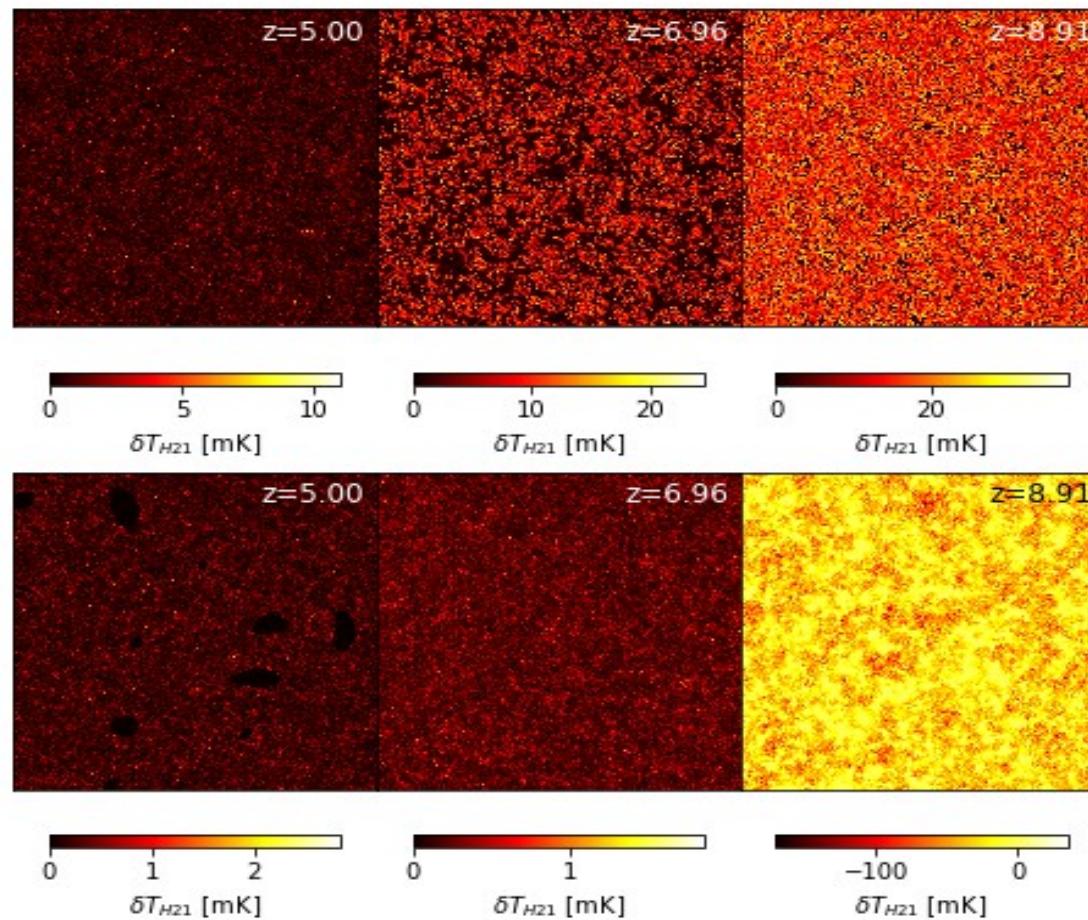
$$\delta T_b = 28mK(1 + \delta)x_{HI} \left(1 - \frac{T_{CMB}}{T_{spin}} \right) \left(\frac{\Omega_b h^2}{0.0223} \right) \sqrt{\left(\frac{1+z}{10} \right)} \left(\frac{0.24}{\Omega_m} \right).$$

- $T_{spin} = \frac{T_{CMB} + y_{kin}T_{kin} + y_\alpha T_\alpha}{1 + y_{kin} + y_\alpha}$

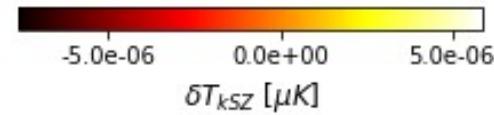
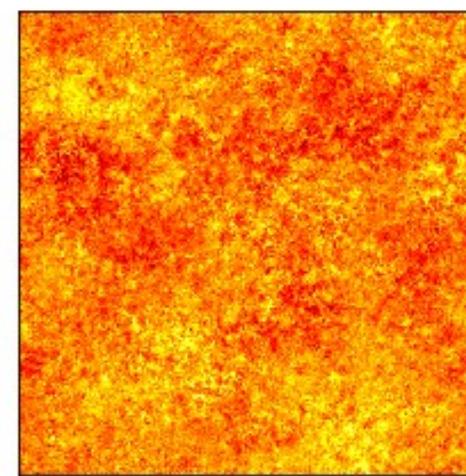
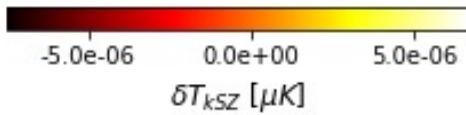
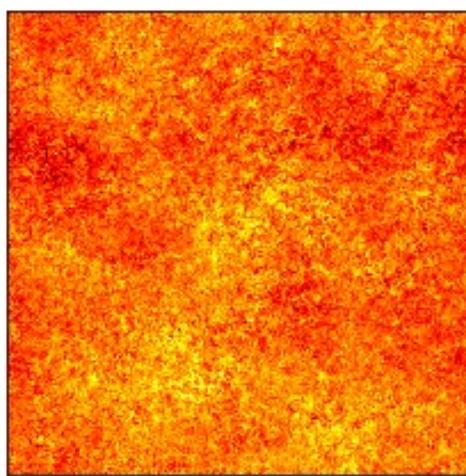
KSZ efekt

- ksz efekt: $\left(\frac{\delta T}{T}\right)_{kSZ} = -\sigma_T \int_{t_r}^{t_0} e^{-\tau} n_e (\hat{r} \cdot \vec{v}) dt$
- Koncentracija elektrona: $n_e = \bar{n}_n \bar{x}_e (1 + \delta + \delta_{x_e} + \delta \delta_{x_e})$
- $\left(\frac{\delta T}{T}\right)_{kSZ} = -\sigma_T \bar{n}_{\text{HI}(0)} \int_{z_r}^{z_0} \frac{(1+z)^2}{H} e^{-\tau} \bar{x}_e (1 + \delta) v_r dz.$
- Optička dubina: $\tau = c \sigma_T \int_0^z n_e \frac{(1+z)^2}{H(z)} dz.$

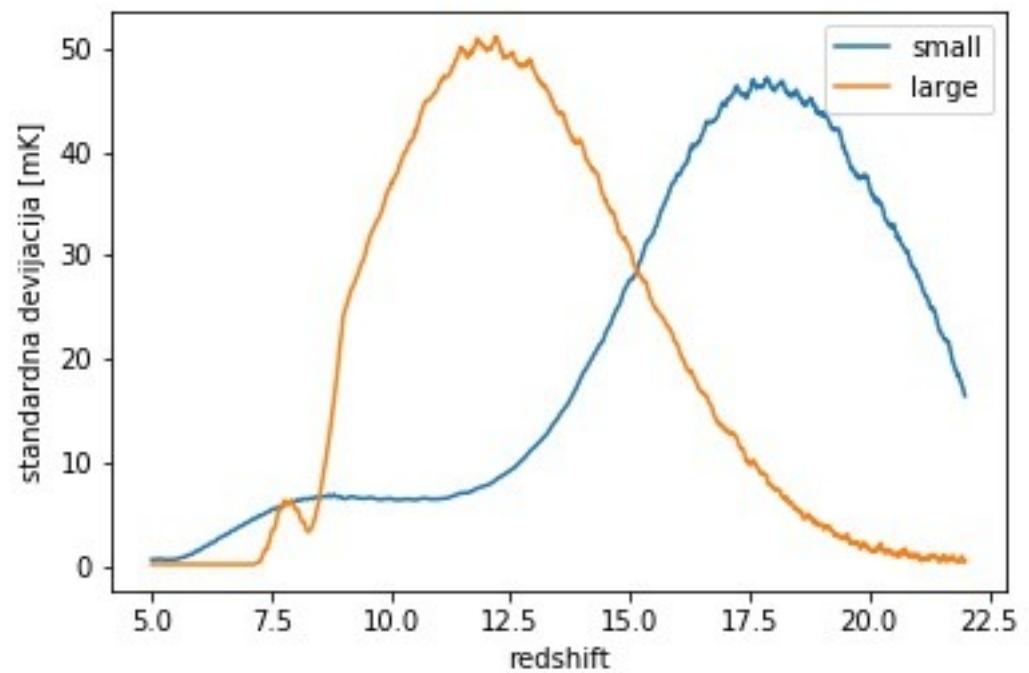
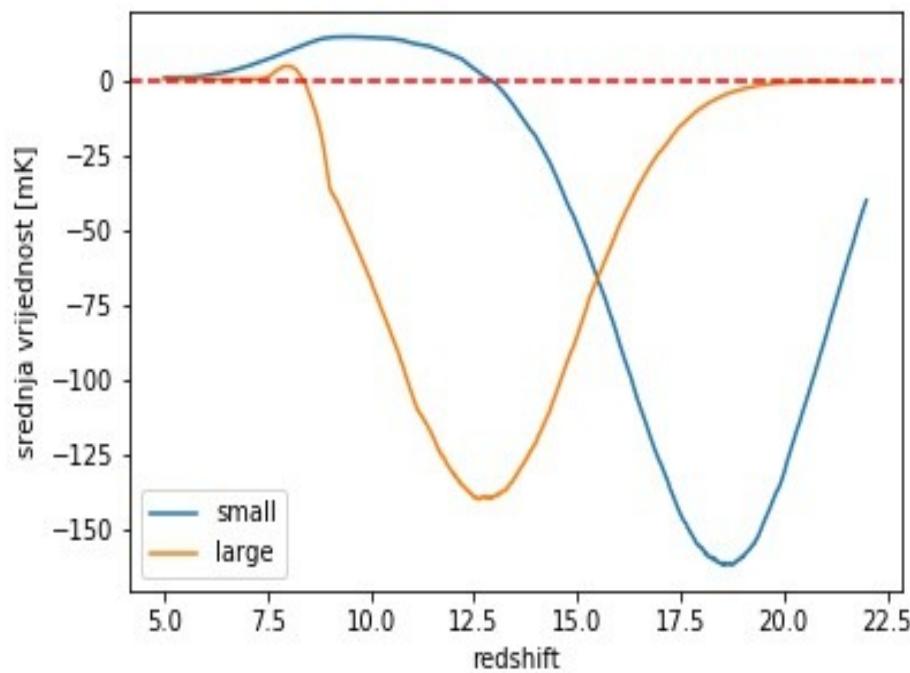
21cmFast - 21 cm signal



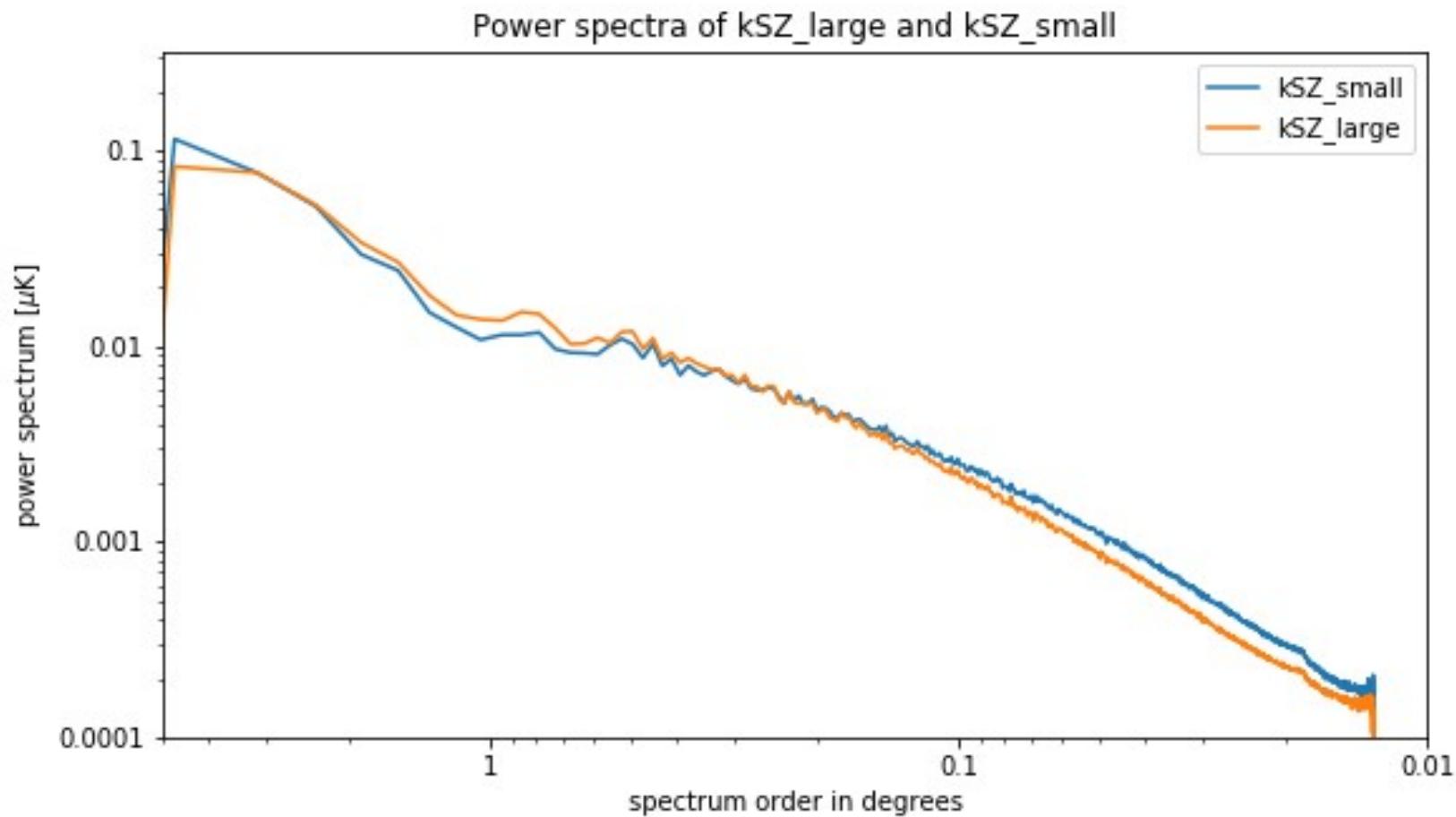
21cmFast - kSZ efekt



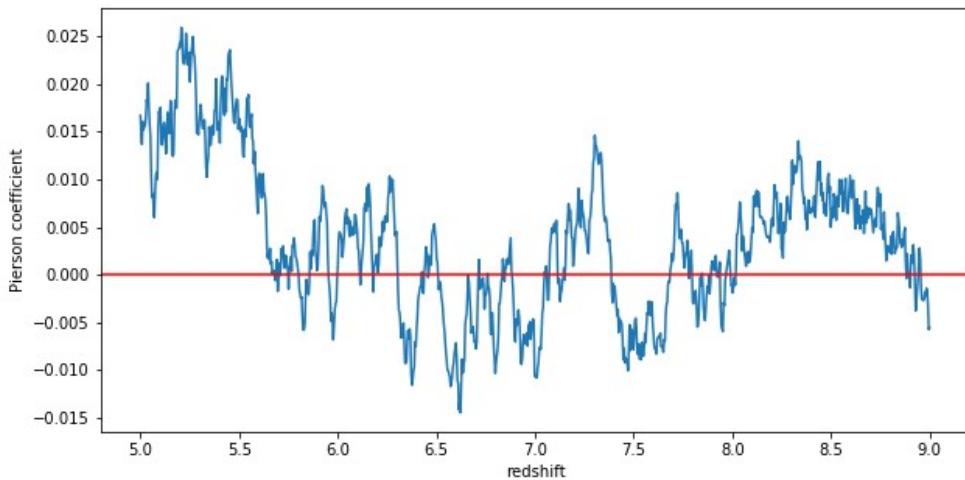
21 cm signal



kSZ spektar snage

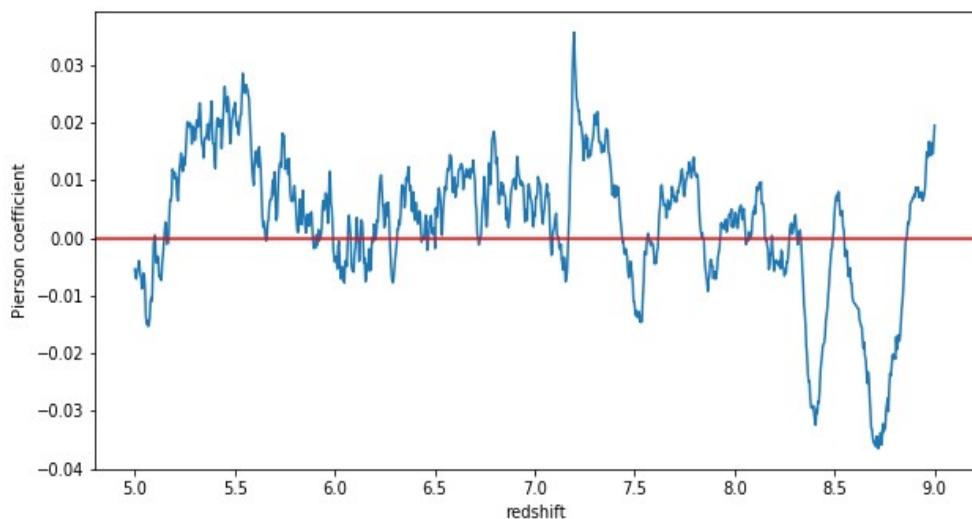


Korelacija



$$\rho_{X,Y} = \frac{\text{cov}(X, Y)}{\sigma_X \sigma_Y}$$

emisija	apsorpcija	slabi signal	emisija	apsorpcija
SMALL			LARGE	
0.01817	0.01867	0.0496	0.00537	0.08178



Zaključak

- Dobivena evolucija 21 cm signala i spektar snage kSZ efekta
- Rezultat istraživanja korelacije se razlikuje ovisno o mehanizmu reionizacije
- Malen koeficijent korelacije – potrebno je dalnje istraživanje



Hvala na pažnji!